

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio LIII. De distinctione Relationum divinarum ab Essentiâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

X. Dicitur potest spiratio activa quarta relatio.

Et sane, certum est non dari in Deo quatuor relationes realiter distinctas, cum Spiratio activa, ut dixi, à Paternitate & Filiatione non distinguatur realiter. Quæstio itaque solum esse potest de modo loquendi: cum verò S. Thomas, & cum eo Theologi omnes, præter Gabrielem & Gregorium, hoc modo loquantur, cum illis dicendum dari in Deo quatuor Relationes reales, non quod sint quatuor res, etiam relativa, nec quatuor realitates, cum Spiratio activa realiter à Paternitate & Filiatione non distinguatur. Ad hoc tamen ut censetur quarta relatio, sufficit

Quomodo in Deo sint quatuor relationes reales.

quod respiciat diversum terminum, nempe Spiritum Sanctum, quem Paternitas & Filiatio, quales, non respiciunt, quod sufficit, ut vel virtualiter, vel ratione ratiocinata ab iis distinguatur? Sicut ob similem rationis distinctionem dicuntur dari in Deo plures Idea, & Idea leonis esse diversa ab Idea aquilæ: Sicut itaque ob diversos terminos dicuntur plures Idea, ita in præsentibus plures termini sufficiunt ut censentur diversi respectus, seu relationes, licet omnes à se invicem non distinguantur realiter, sicut ibi non distinguuntur realiter Idea.

Sicut diversi termini multiplicent Ideas, ita etiam multiplicent respectus.

DISPUTATIO LIII.

De distinctione relationum divinarum ab essentia.

Supra Diss. 5. sect. 6. & sequentibus latè questionem illam discussi, utrum scilicet inter prædicata Dei intrinseca absoluta, Iustitiam, Misericordiam, Intellectum, Voluntatem, &c. detur à parte rei, & ante operationem intellectus, actualis aliqua distinctio: questionem verò de distinctione Relationum ab Essentia huc remisi, utpote quæ difficultatem contineat ad hanc materiam peculiariter spectantem.

SECTIO PRIMA.

Utrum ante operationem intellectus, actualis aliqua detur inter Relationes & Essentiam distinctio.

I. Gilbertus Porretanus Relationes ponebat realiter ab Essentia distinctas.

PRIMA sententia, vel error potius, est Gilberti Porretani Pictaviensis Episcopi, qui inter Relationes divinas & Essentiam, realem posuit distinctionem, ut colligitur ex actis Concilii Rheimensis, ubi refertur asseruisse Gilbertum tres proprietates, quibus Personæ distinguuntur, esse tres res æternas, & ab invicem, & ab Essentia numero distinctas. Unde S. Bernardus, qui huic Concilio interfuit, serm. 80. in Cantic. & lib. de Consideratione Gilbertum impugnat, veluti quaternitatem in Deo statuentem. Quare S. Thomas, hic, q. 28. art. 2. Corp. S. Bonaventura, Halensis, & alii Gilbertum aiunt Relationes non intra Essentiam statuisse, sed ei assistentes, & extrinsecus affixas.

II. Durandus non multum distat à sententia Gilberti.

Nec multum ab hoc errore distat Durandus in 1. dist. 33. q. 1. ubi ait actuale dari distinctionem in divinis inter Relationem & Essentiam ante omnem operationem intellectus, non quidem tantam, quanta est inter rem & rem, & qualem ponebat Gilbertus; sed qualis esse solet inter rem & modum: hæc tamen verè est realis, ergo realem posuit Durandus inter Relationem & Essentiam distinctionem: imò eam vocat realem.

III. Personalitas divina non est realiter distincta ab Essentia.

Fide tamen certum est Personam divinam ex duobus realiter distinctis non constare, & consequenter Relationem ab Essentia realiter non distinguui: ita Theologi omnes contra Gilbertum & Durandum. Probatur primò ex Concilio Late-

ranensi, ubi Cap. Damianus definitur, non esse in Deo quaternitatem: esset autem quaternitas, si tres Relationes, quæ secundum fidem inter se realiter distinguuntur, realiter etiam distinguerentur ab Essentia. Deinde hæc doctrina contraria est communi, & à Theologis omnibus recepto axiomati, quodque ex Concilio Florentino & aliis est desumptum, nempe in divinis omnia esse unum, ubi non obviat Relationis oppositio. Quare, cum in Concilio Rheimensi Gilberti sententia fuisset damnata, ipse se Patrum illius Concilii, & Ecclesie iudicio submisit, erroremque suum humiliter retractavit, sicque hæreticus non est censendus.

Esset in Deo quaternitas.

Gilbertus sententiam suam retractavit.

Probatur secundò nullam distinctionem realem inter Relationes & Essentiam intercedere: si enim Deus constet ex tribus vel quatuor realiter distinctis, erit verè compositus: compositio quippe nihil aliud est quàm distinctorum unio, & talis est compositio, qualis est distinctio: ergo ubi est distinctio realis, compositio similiter erit realis, sicque totum inde resultans, non erit quid simplex realiter, sed verè & propriè compositum. Si verò unio inter Relationem & Essentiam non intercedat, Persona divina erit quoddam aggregatum, quod Deo adhuc multò est indignius.

IV. Deus in illa sententia non esset simplex, sed compositus.

Quare Patres Concilii Rheimensis hæc contra Gilbertum definirunt, Personam scilicet esse divinam substantiam, & Deum, & Dei tamen Relationem etiam esse Deum; præterea tres Personas esse unam divinitatem, & unamquamque proprietatem esse Deum. Videatur Baronius tomo duodecimo, anno 1148: & Vasquez hic, disp. 126. Quam horum Patrum definitionem etiam Eugenius tertius, summus Pontifex, qui tum Rhemis aderat, noluerit haberi tanquam regulam fidei, quod ipso, & Cardinalibus, qui tunc cum Pontifice Rhemis etiam erant, inficis & incon-

V. Quia in Concilio Rheimensi contra Gilbertum sint definitæ.

sultis

sultis sit facta, ut refert Vasquez citatus, cap. 2. & Baronius num. 26. doctrinam tamen probavit, tanquam veram & genuinam Ecclesie Romanae sententiam, ut fufius habetur in Baronio, num. 18. & 26.

SECTIO SECUNDA.

Deturne inter Relationes & Essentiam distinctio ex natura rei.

I. Scoti, & sequacium sententia, de distinctio-
ne formali.

AFFIRMAT Scotus in 1. dist. 2. q. 7. & dist. 8. q. 4. quem sequuntur ejus discipuli, eamque univrsim omnes veluti Scotista tesseram amplectuntur: quamvis nonnulli, ut Suarez lib. 4. de Trin. cap. 4. num. 2. & 5. Hurtado disp. 6. Metaph. sect. 3. num. 26. & alii negent Scotum hujus esse sententia, quod distinctionem illam asserat posse vocari distinctionem rationis. Afferunt itaque hi Auctores, veram aliquam ante omnem operationem intellectus dari inter Essentiam divinam & Relationes distinctionem, ita ut sit entitas & entitas, & haec non sit illa formaliter.

II. Videtur haec sententia contra auctoritatem Patrum.

Hanc sententiam, prout istiusmodi distinctionem statuit inter praedicata metaphysica, late impugnavi in Logica: prout vero similem distinctionem ponit inter praedicata Dei absoluta, impugnavi supra, Disp. 5. sect. 6 & sequentibus, & rationes quas contra eam illic attuli, hic etiam militant, de Relationibus, auctoritas in primis Patrum, qui ut loco citato, num. 5. & sequentibus dixi, in Deo nullam admittendam esse aiunt distinctionem actualem ante operationem intellectus, sed omnia esse perfectissime unum. Quare P. Fonseca 5. Met. cap. 6. q. 6. & 7. licet hanc Scoti sententiam acerrime defendat inter praedicata Metaphysica in creatis, in divinis tamen, propter auctoritatem Patrum, eam nullo modo admittendam esse affirmat. Videatur Disp. illa 5. citata, ubi omnes Scotistarum responsiones ad Patrum auctoritatem attuli, & refutavi.

In divinis ante operationem intellectus omnia sunt perfectissime unum.

III.

Haec sententia, eadem videtur cum sententia Gilberti.

Secundo videtur haec sententia quoad rem ipsam coincidere cum sententia Gilberti, sectione praecedente impugnata: is enim aliud non dicebat, quam inter Relationes & Essentiam ante omnem intellectus operationem dari actualem distinctionem. Hoc argumentum latius prosecutus sum Disp. illa 5. citata, sect. 6. num. 9. & sequentibus, ubi etiam varias adversariorum responsiones rejeci.

IV.

Derogat simpliciter simplicitati Dei.

Tertio haec sententia destruere videtur summam Dei simplicitatem: quod argumentum hic ulterius non urgeo, quia fuse illud proposui supra Disp. quinta, sectione septima.

V.

Nulla datur hujusmodi distinctio ex natura rei.

Secunda itaque, & vera sententia affirmat, nullam hujusmodi inter Relationes divinas & Essentiam dari actualem distinctionem, sive eam voces mediam, sive formalem, sive ex natura rei: ita S. Thomas hic q. 28. art. 2. quem Thomista omnes, & Molina ibidem sequuntur, Suarez hic, lib. 4. cap. 4. & in Metaphysica, Disp. 30. sect. 6. Fasolus q. 4. art. 2. dub. 12. Vasquez 1. p. D. 116. Tannerus hic, disp. 2. q. 2. dub. 2. & 7. Granado 1. p. tractatu 3. Disp. 2. sect. 2. Fonseca numero secundo citatus, & alii.

VI.

Argumentum praecipuum pro distinctio-
ne actuali Relationum ab Essentia.

Praecipuum argumentum ad probandum, actualem aliquam inter Relationes & Essentiam dari distinctionem fundatur in praedicatis quibusdam contradictoriis quae a parte rei Essentiae & Relationibus convenire videntur: Essentia enim

divina nec generat, nec generatur; Pater vero generat, & Filius generatur: item Filiatio & Spiratio passiva realiter producuntur; Essentia vero non producitur, sed communicatur: ergo Relationes & Essentia non sunt idem realiter, licet enim eadem iis praedicata competere, juxta commune illud, & ab omnibus receptum axioma: *Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.* Haec, inquam, est praecipua difficultas in hac materia, cui proinde hujus decursu disputationis satisfacere conabor.

Pradicata contradictoria arguunt distinctioem.

Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.

SECTIO TERTIA.

Ostenditur argumentum de praedicatis contradictoriis probare dari in Deo virtualem distinctionem.

ARGUMENTUM in fine sectionis praecedentis propositum inter Theologorum omnium semper torfit ingenium, nec in quam se cunque partem verterent, ab ejus se difficultate expedire potuerunt: imò dum rem hanc declarare conati sunt, novam eam obscuritate involverunt, & pro luce tenebras pepererunt.

I. Res haec semper torfit ingenium.

P. Granado 1. p. tract. 3. disp. 3. sect. 4. (eodem fere modo procedit P. Vasquez & alii) affirmat nulla hic inveniri praedicata contradictoria: pro quo advertit, duo esse nominum genera, per quae praedicata divina nobis innotescunt: quarum enim res divinas significant, ut sunt a parte rei, nempe *Entitas Essentiae, realitas quae est Essentia, realitas quae est Relatio* &c. Alia vero nomina sunt, quae praedicata divina significant, ut praecisa, & prout involvunt nostros conceptus; qualia sunt, *Relatio, Essentia, Natura divina* &c. Si ergo in his vocibus, quae praedicata divina significant ut praecisa, formentur propositiones, nil mirum, inquit, si iis conveniant contradictoria, cum de illis loquamur, ut distinctis. Secus res se habet, si argumentum in iis vocibus proponatur, quae res divinas significant ut sunt a parte rei. Ait itaque has propositiones esse veras, *Filiatio producitur, Essentia non producitur*, quia non sunt de eodem. Ex his tamen, *Entitas, seu realitas Filiationis producitur; Entitas seu realitas Essentiae non producitur*, secunda propositio est falsa, quia loquitur de Essentia, non ut praecisa, sed ut est a parte rei.

II. Quidam confugunt ad conceptus nostros inadeguatos.

Duo nomina genera, quibus praedicata divina nobis innotescunt.

Sed contra: nam a parte rei, & nemine cogitante est aliquid in Patre, quod communicatur Filio, & aliquid quod non communicatur: nam juxta Concilium Florentinum in literis unionis, *Pater omnia dedit Filio, praeter esse Patrem*: ergo a parte rei eadem realiter entitas communicatur, & non communicatur, nam *esse Patrem*, est praedicatum realiter identificatum cum reliquis praedicatis Patris: ergo a parte rei de eadem se verificatur contradictoria. Hoc argumentum latius urgebo infra, nam meo judicio aperte probat dari in Deo distinctionem virtualem, ut postea videbimus.

III. Pater a parte rei aliquid communicat Filio, & aliquid non communicat.

Contra secundo: Totum quod est in Filio non producitur, sed aliquid producitur, & aliquid non producitur, idque realiter, & a parte rei; nec enim haec veritates, & mysteria fidei ab actibus intellectus creati, & imperfecto nostro concipiendi modo dependent: ergo eadem entitas realiter producitur, & non producitur, nam illud aliquid

IV. Aliquid in Filio producitur, & aliquid non producitur.

aliquid & aliquid, à parte rei, & realiter identificantur. Hoc etiam Argumentum probat distinctionem virtualem.

V. Vno hypostatica attingit immensitatem personalem, non naturam.

Contra tertio, hoc idem ostenditur ex mysterio Incarnationis: humanitas enim unitur Personalitati Verbi, non Naturæ: si enim uniretur Naturæ, omnes tres Personæ incarnarentur: ergo eidem rei indivisibili unitur realiter, & non unitur. Dices, unitur etiam humanitas Naturæ divinæ, non quidem immediatè, sed mediatè. Contra: ergo eidem rei indivisibili humanitas unitur immediatè, & non unitur immediatè, quæ non minus sunt contradictoria, quam uniri simpliciter & non uniri. Nec ad hoc quidquam deserviant conceptus nostri, cum à parte rei, & nemine cogitante, eidem rei indivisibili uniat humanitas immediatè, & non uniat: quæ, nisi detur alia distinctio, præter meram distinctionem rationis, quæ ad hoc mysterium nihil conducit, cum ab actibus intellectus nostri sit planè independens, erunt contradictoria: ac proinde necessariò admittenda est distinctio virtualis sine quâ existimo hoc mysterium explicari omnino non posse.

Mera distinctio rationis hæc propositiones à contradictoriis non excusat.

VI. Filius procedit per intellectum, non per voluntatem.

Contra quartò: juxta communem Theologorum sententiam, à parte rei, & nemine cogitante Verbum procedit per intellectum, non per voluntatem; & Spiritus Sanctus e contra per voluntatem, non per intellectum: ergo à parte rei & nemine cogitante, vel datur aliqua distinctio inter intellectum & voluntatem, vel hæc propositiones sunt contradictoria.

VII. Procedere formaliter, & non procedere formaliter, sunt contradictoria.

Dices primò: Verbum materialiter & identicè procedit etiam à voluntate, & Spiritus Sanctus ab intellectu, quamvis non formaliter. Contra, procedere formaliter est reale prædicatum: si ergo Verbum procedat formaliter ab intellectu, non à voluntate, intellectus & volitio distinguuntur aliquo modo à parte rei, alioqui ab eadem re indivisibili procedit formaliter, & non procedit formaliter, quæ non sunt minus contradictoria, quam uniri immediatè & non uniri immediatè, quæ certum est esse contradictoria juxta dicta numero quinto.

VIII. Quo sensu Filius procedat per entitatem, quæ est intellectus & volitio.

Dices secundò cum P. Granado propositiones illas non esse veras à parte rei, nec concedendas, sed hanc solum esse admittendam, Filius procedit per entitatem, quæ est intellectus & volitio. Sed contra, etiam Spiritus Sanctus procedit per entitatem quæ est intellectus & volitio: ergo Spiritus Sanctus erit Verbum ac Filius, & e contrario Filius erit Spiritus Sanctus, cum à parte rei, secundum hanc sententiam, tam procedat Spiritus Sanctus per intellectum, quam Filius, & hic tam per voluntatem, quam Spiritus Sanctus: sed est hæreticum dicere Filium esse Spiritum Sanctum, aut e contra: ergo à parte rei, & ante omnem conceptum nostrum inter intellectum & voluntatem aliqua concedenda est distinctio: nec enim, ut sæpe dixi, hoc mysterium à conceptibus nostris pendet, alioqui erit fictitium: nisi enim à parte rei Filius alio modo entitatem illam respiciat, ut est intellectus, quam ut est volitio, non magis erit Verbum, quam Spiritus Sanctus est Verbum, nec e contra, neque intellectui nostro præbere potest fundamentum, cum veritate dicendi Filium procedere potius per intellectum, quam per voluntatem, nec Spiritum Sanctum per voluntatem, non per intellectum.

Alio modo à parte rei procedit Filius per entitatem quæ est intellectus, quam procedat Spiritus Sanctus.

IX. Virtualis distinctio ad hoc mysterium est necessaria.

Hæc argumenta, præsertim illud num. 3. propositum, efficaciter into judicio probant dari in Deo debere distinctionem virtualem, nec sine eâ

intelligi aut explicari hoc mysterium posse; quam proinde infra sectione quintâ, fusius declarabo.

SECTIO QUARTA.

Rejicitur alius modus solvendi nodum circa mysterium Trinitatis, sine distinctione virtuali.

DOCTUS quidam recentior, ut virtualem à Deo distinctionem excludat, hoc modo procedit. Ait in Sanctissimâ Trinitate aliud nihil esse, præter Essentiam divinam, & tres negationes notionales, Inaccessibilitatem, Inspirabilitatem, & negationem omnium productionum activarum. Essentia ergo, inquit, prout subest Inaccessibilitati est Pater, & generat; prout subest Inspirabilitati est Filius, & gignitur; denique, prout subest negationi omnium productionum activarum, est Spiritus Sanctus. In quantum itaque est sub prima negatione, est producens, non productum: in quantum est sub tertiâ, est productum, non producens; in quantum est sub secundâ, est simul producens & productum.

I. Modus conciliandi Trinitatem ex Essentia, & tribus negationibus.

Tres negationes notionales.

II. Hæc sententia nullâ ratione est admittenda.

III. Hæc opinio Trinitatem constituendo destruit.

Juxta hanc sententiam invenitur Trinitas in creatis.

IV. Præcipua difficultas in Trinitate est, quod sit realiter unum, & realiter tria.

At sanè hanc sententiam nullo modo admittendam censeo. Primò enim parum dignum videtur tanto mysterio, ad ejusmodi illud minutias deducere, ac totam Personarum distinctionem in negationibus constituere, iisque & inter se, & ab essentia realiter distinctis.

Contra ergo est primò: hæc namque sententia, dum Trinitatem vult asserere, eam destruit: si enim talis semel constituatur Trinitas, quæ sit una res cum tribus aliis, realiter & ab illâ, & inter se distinctis, hujusmodi trinitates sæpe videmus in creatis: homo exempli gratiâ cum tribus potentiis, intellectu, memoriâ, & voluntate, si realiter distinguantur, ut juxta probabilem sententiam distinguuntur, esset perfecta Trinitas. Idem est de igne cum luce, calore, & siccitate: de flore habente calorem, odorem, & saporem, & sexcentis hujusmodi; quæ tamen omnes dicunt longissimè abesse à Trinitate; sicque mysterium hoc vilesceret, & omni mysterio privaretur, dum passim reperiretur in creaturis.

Dices: licet inveniri in creatis possint res variae, quæ in se tria habeant realiter distincta, non tamen ita, ut res illa se possit producere. Sed contra: præcipua difficultas in Trinitate, quæque omnium torfit ingenia, est quod sit unum & tria, seu unum realiter identificatum cum tribus realiter distinctis, ut constat ex illo principio, quod omnes circa hoc mysterium urgent, Quæ sunt eadem unum tertio, sunt eadem inter se: Ubi præcisè hoc urgetur, quod nimirum sit res aliqua identificata cum tribus relationibus inter se realiter distinctis. Hæc, inquam, est primaria hujus rei difficultas, & id in quo situm est Trinitatis mysterium, in cujus solutione à Theologis tot annis est defudatum.

Illud tamen mysterium, ut dixi, in hac sententiâ penitus evertitur; jam enim non est unum cum tribus identificatum, sed unum & tria realiter ab illo distincta, quales, ut ostendi, multa dantur in creatis trinitates. Ad id quod additur de productione, quamvis nonnullam etiam habeat difficultatem, ut nimirum idem se secundò producat, multis tamen gradibus non accedit ad primarium hujus mysterii nodum: quare plurimi Theologi affirmant nullo modo repugnare, ut idem se secundò aut sapius producat: imò aiunt aliqui corpus

V. Ostenditur in hac sententiâ everti mysterium Trinitatis.

Non repugnat ut idem se secundo aut sapius producat.

Christi

Christi in cœlo se de facto secundò in Eucharistâ producere.

VI.
In hac sententiâ tres Personæ non sunt tria positiva.

Contra hanc sententiam est secundò: quantumvis enim nonnulli asserant, negationem esse de conceptu Personalitatis, omnes tamen fatentur Personas divinas esse tria positiva: in hac autem sententiâ non sunt tria positiva; natura siquidem, quæ est unicum positivum, quod juxta hanc sententiam isthic reperitur, non est realiter diversa, sed eadem numero in omnibus tribus Personis, & sola distinctio exercetur in negationibus: unum autem positivum cum tribus negationibus non constituit tria positiva: sic enim Petrus cæcus, surdus, & mutus esset tria positiva, quod nullus dicit: ergo præter illas negationes dari in Deo debent tres Relationes positivæ, in quibus exercentur distinctio.

VII.
Pater præter Innascibilitatem inæquirit conceptum positivum.

S. Augustinus.

Concilium Florentinũ.

Tertiò impugnatur eadem sententia: conceptus enim Innascibilitatis, seu negationis omnis productionis passivæ, non est conceptus Patris, seu generantis: Judæi enim Deum cognoscebant esse improductum, non tamen esse Patrem, & producere Filium. Imò hic videtur communis sensus Patrum: Unde S. Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 6. de Patre loquens: *Alia, inquit, notio est, quâ intelligitur genitor, alia quâ ingenuitus.* Et Concilium Florentinum supra citatum, dum ait *Patrem omnia dedisse Filio præter esse Patrem*, intelligit non dedisse Filio conceptum *generantis*: generare autem est quid positivum, & realis in Deo processio: ergo aliquid aliud constituit Patrem præter Essentiam divinam, & negationem productionis passivæ.

VIII.
Persona divina in tantum nunciat in se ipsâ, in quantum ad invicem sunt.

Hi Auctores, etiam nolentes, admittunt distinctionem virtualem.

Quartò contra illam sententiam facit dictum illud Concil. Tolet. II. quod de hoc mysterio loquens: *Personæ divinæ, inquit, hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt, sed non referuntur per negationes, referri enim ad se invicem est producere & produci, quod non fit per negationes, sed per relationes reales, infinitam in agendo vim habentes.* Quod si quis dicat Naturam divinam prout subest his tribus negationibus, esse Essentiam & Relationes, generare & generari, spirare spirari, esse Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, &c. O omnipotentissimas negatiunculas! imò planè stupendas, quæ nihil ipsæ cum sint, tam mira in Naturâ divinâ operantur. Deinde velint nolint hujus sententiæ fautores, concedere debent virtualem distinctionem: Essentia siquidem prout secundum illos subest uni negationi, & generat, debet aliquo modo distingui à se prout est sub alterâ, & generatur: sed non distinguitur à se totâ realiter: ergo virtualiter.

IX.
Uterius ostenditur admitti in hac sententiâ debere virtualem distinctionem.

In Trinitate esse debet aliquid in quo Personæ conveniant realiter, & realiter differant.

Quod sic ulterius urgetur, & quintò impugnatur hæc sententia: Ponamus aliquem videre Essentiam divinam, & totum positivum, quod est in Deo, non visis hisce negationibus. In hoc casu inquiri, utrum is distinctionem aliquam in illo positivo visurus esset, inter Paternitatem scilicet & essentiam, an non? Si non: ergo tota distinctio consistit in negationibus, & consequenter erit realis, cum hæc ut dictum est, & à se invicem, & à toto illo positivo distinguantur realiter: Si ita: ergo à parte rei datur inter Paternitatem & Essentiam aliqua distinctio, non realis; ergo virtualis. Quod verò distinctio aliqua inter Paternitatem (idem est de aliis Relationibus) & Essentiam dari debeat, videtur certum; in hoc enim, ut dixi, situm est mysterium Trinitatis, ut aliquid in Patre sit, per quod realiter conveniat, & identificetur cum Filio, & aliquid, per quod realiter ab eo distinguatur: quod sanè, salvâ fide, videtur negari non posse,

præsertim dicente Concilio Florentino, ut vidimus, *Patrem omnia dedisse Filio, præter esse Patrem*, quod sine dubio est aliquid reale, & positivum: de quo plura seccione sequente. Alia multa contra hanc sententiam excogitari possent, sed hæc, ut existimo, ad eam rejiciendam sufficiunt.

SECTIO QUINTA.

Magis ostenditur virtualis distinctionis necessitas ad Mysterium Trinitatis explicandum.

SUPRA, seccione tertiâ, varia attuli argumenta ad ostendendum virtualem distinctionem esse ad Trinitatis explicationem necessariam: illud imprimis ex Concilio Florentino, quod in literis unionis dicit, *Patrem omnia dedisse Filio præter esse Patrem*. Ex quo sic argumentor: esse Patrem, seu generare, est prædicatum positivum, & reale, existens realiter in Patre: sed hoc prædicatum, juxta Concilium, Pater non dedit Filio: ergo aliquid reale & positivum Pater dedit Filio, nempe Essentiam; & aliquid reale, & positivum, realiter identificatum cum Essentiâ, nempe *esse Patrem*, seu generare Filium, non dedit Filio: ergo inter Essentiam & esse Patrem, seu generare Filium est ante omnem actum intellectûs aliqua distinctio, non realis: ergo virtualis.

Dices, Pater hoc ipsum prædicatum dat Filio, cum se illi det. Contra in aliquo vero sensu intelligi debet Concilium: ergo quantumvis Pater det Filio suam Essentiam, utpote quæ Filio cum Patre est communis, non tamen dat ei *esse Patrem*; sic enim daret illi generare Filium, quod de fide est ipsi à Patre non conferri. Idem est de Patre & Filio respectu Spiritus Sancti, cui licet suam Essentiam communicent, non tamen dant ei spirare, seu producere Spiritum Sanctum, nec ipsi convenit spirari, & sic de aliis.

Dices secundò: est etiam in Filio hoc prædicatum, sed non denominat. Contra primò: Concilium negat esse illud in Filio; negat enim Patrem ei hoc dedisse; Filius autem nihil habet, quod non accipit à Patre. Contra secundò: alia prædicata cum hoc identificata dant suam denominationem Filio, ut Æternitas, Ascitas, Infinitas, Deitas Patris denominant Filium Æternum, Infinitum &c. & tamen *esse Patrem*; seu generare non denominant eum Patrem, seu generantem: ergo inter *esse Patrem*, & Essentiam, aliaque Attributa datur distinctio virtualis, cum de eodem reali respectu eisdem affirmetur denominare & non denominare, quæ non sunt minus contradictoria, quam produci & non produci, communicari & non communicari &c.

Dices tertio: ideo hoc prædicatum, nempe *esse Patrem*, non denominat, nec dat Filio conceptum Patris, seu generantis, quia invenit ibi prædicatum sibi contrarium, nempe generari; generare autem & generari opponuntur. Contra: eodem semper res redit: generari opponitur generare, seu conceptui Patris, non opponitur Essentiæ, & attributis absolutis, numero præcedente recentis; ergo cum eodem reali habet oppositionem & non habet: ergo nisi inter hoc prædicatum, nimirum *esse Patrem*, & inter Essentiam detur distinctio virtualis, erunt prædicata contradictoria. Quò se cunque ergo verterint adversarii, vim hujus argumenti

I.
Ostenditur Patrem aliquid positivum dedisse Filio, & aliquid positivum non dedisse.

Inter Essentiam, & esse Patrem, est virtualis distinctio.

II.
In aliquo vero sensu Filius non habet esse Patrem.

Idem argumentum fit de Spiritu Sancto.

III.
Hic prædicatum non denominat, arguit distinctioem virtualem.

Infinitas denominat generantem non denominat.

IV.
Generari opponitur generare, non opponitur Essentiæ.

Vim hujus argumenti, aduersariis nullo modo effugiunt.

argumenti non effugiunt, quod meo iudicio probat, à parte rei, & ante omnem operationem intellectus, inter Essentiam diuinam, & esse Patrem, admitti distinctionem aliquam debere, sed hanc certum est non esse realem: ergo est virtualis.

SECTIO SEXTA.

Qualis hæc inter Essentiam & Relationes distinctio virtualis sit declaratur.

I. Virtualis distinctio declaratur.

POSTREMIS hæc tribus sectionibus ostendimus virtualem distinctionem ad altissimum Trinitatis mysterium declarandum esse omnino necessariam; nunc qualisnam hæc distinctio sit, enucleatius discutendum.

II. Prima virtualis distinctio accipitur.

Virtualem in se distinctionem habere primò id dicitur, quod realiter unum cum sit, est virtute multiplex, utpote quod variarum in se rerum perfectiones continet, variisque producere potest effectus. Sic homo virtualiter multiplex est, quippe qui & planta, & bruti habet prædicata, vegetandi nimirum vim, & sentiendi, eorumque exercere potest operationes. Hinc constat huiusmodi virtualitatem, omnium maximam esse in Deo, utpote qui rerum omnium creatarum perfectiones in se unus complectitur, atque eorum effectus, ut calorem ignis, frigus aquæ, & sic de cæteris potest solus, modoque longè excellentiore, producere. Sed hæc non est illa virtualis distinctio, de qua præsens instituitur quaestio, quippe quæ, ut vidimus etiam in creaturis reperitur, ubi una frequenter, plurium in se virtutem continet, earumque operationes exercet.

Hæc virtualis distinctio, etiã in creaturis reperitur.

III. Qua sit distinctio virtualis, de qua loquimur in præsentia.

Distinctio itaque virtualis, de qua in præsentia loquimur, in eo sita est, quòd in eadem re indivisibili sit virtus ad duo prædicata, secundum se contradictoria, ut ad produci & non produci, communicari & non communicari, & id genus alia. Hæc tamen, licet in se sit contradictoria, nihilominus respectu hujus rei non sunt contradictoria: sicut enim in subiectis realiter distinctis produci & non produci, non sunt contradictoria, ut quòd Petrus producat, Paulus non producat, quia hic est subiectum realiter duplex: ita in re illà indivisibili, cui huiusmodi prædicata competere (qualis ob infinitam suam perfectionem est Deus, & solus Deus) non sunt contradictoria, quia res illa est virtualiter duplex, & hac in re æquivalet duobus subiectis realiter distinctis. Qua de causâ hæc distinctio est, non formaliter, sed virtualiter realis, seu virtute æquivalens reali.

Hæc distinctio est, non formaliter, sed virtualiter realis.

IV. Prima sententia negat Deo hanc distinctionem virtualem.

Huiusmodi itaque distinctionem virtualem in Deo non reperiri, mordicus defendunt recentiores aliqui, secuti, ut videtur, Patrem Vasquez 1. p. disp. 120. cap. 6. num. 26. & P. Granado de Trinitate tract. 3. disp. 3. sect. 4. quos latè impugnavi supra, sectione 3. & 4.

V. Secunda & probabilior sententia hanc distinctionem in Deo admittit.

Secunda sententia communior, & probabilior hanc distinctionem in Deo admittit: ita Valentia 1. p. disp. 1. q. 13. punct. 3. ad tertium, & Disp. 2. q. 4. p. 1. & q. 13. p. 1. secutus Cajetanum hic, q. 30. n. 1. Herice hic, Disp. 12. n. 5. Tannerus 1. p. disp. 2. q. 2. dub. 2. & Disp. 4. q. 1. dub. 4. & quaest. 3. dub. 3. n. 6. Arriaga hic, disp. 42. sect. 5. n. 51. asserens hanc distinctionem à nullo ex Catholicis negari posse: estque communissima inter recentiores opinio, quam etiam sententia R.P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

tiam tenere videtur Suarez hic, lib. 4. de Trin. cap. 4. n. 18. Hanc conclusionem, & necessitatem distinctionis hujus virtualis fusè probavi supra sect. 3. & quintâ.

Dico itaque à parte rei, & independentè ab omni operatione cuiuscunque intellectus creati, esse in Deo Essentiam & tres Personalitates, seu Relationes, inter se realiter, ab Essentiâ virtualiter distinctas. Natura diuina, seu Essentiâ Filio communicatur; Esse Patrem, seu generare, secundum fidem, ut videmus, eidem non communicatur. Personalitas, seu Relatio Filii producitur, Essentiâ Filii non producitur. Uno Hypostatica non terminatur immediatè ad Naturam seu Essentiam, sed ad Personalitatem Verbi, & sic de aliis, quæ omnia à Theologis passim conceduntur, nec à quoquam negari possunt, & distinctionem aliquam à parte rei, ut dixi, inter hæc prædicata apertè arguunt, non realem, fide enim certum est Relationes ab Essentiâ, non distingui realiter: ergo virtualiter.

VI. Sententia nostra de distinctione virtuali magis explicatur.

Id verò notandum, quamvis inter Essentiam & Relationem, Filiationis exempli gratiâ, detur distinctio virtualis, nullo tamen modo est concedendum eas esse duas formalitates actualiter distinctas: si enim à parte rei actualiter distinguantur, & sint duæ; distinguuntur realiter, ut supra sectione secundâ, & Disp. 5. sect. 6. num. 6. 7. & 8. diximus contra Scotum.

VII. Essentiâ & Relatio non sunt duas formalitates actualiter distinctas.

A parte rei ergo est unum Ens simplicissimum, nullam actualem distinctionem, præterquam inter Personalitates, quæ realiter inter se distinguuntur, admittens. Est tamen hoc Ens virtualiter multiplex, seu virtutem plurium in se ita complectens, ut prædicata ex se contradictoria circa illud versari possint, perinde ac si esset res plures realiter distinctæ; eademque per hanc virtualem distinctionem, præstare potest, quæ per distinctionem illam actualem ex naturâ rei à Scotistis statutam, à quibus in hoc tantum discrepo, quòd illi inter Essentiam & Relationes actualem distinctionem statuunt, ego solummodo virtualem, quæ in re infinite perfectionis tantundem potest, atque actualis in rebus limitatis, realiter distinctis.

VIII. Deus est Ens, ab uno, virtualiter plura.

Quare appositisimè Suarez hic, lib. 4. de Trin. cap. 4. num. 15. hanc distinctionem vocat Virtualem ex naturâ rei. Non videtur, inquit, simpliciter appellanda ex naturâ rei, nisi cum addito, Virtualis ex naturâ rei, quæ est ipsissima nostra sententia. Addit quidem num. 18. ex parte nostrâ esse distinctionem rationis, quia scilicet nobis præbet fundamentum, Essentiam à Relatione, & hanc ab Essentiâ præcindendi, easque inadæquatè conceptibus representandi, quam ob causam, eam vocari etiam posse ait, rationis ratiocinata. Ex parte rei tamen, inquit ibidem, est distinctio virtualis. Molina quoque 1. p. q. 28. art. 2. Disp. 2. hanc distinctionem vocat Virtualem ex naturâ rei. Eodem etiam modo eam vocandam asserit Tannerus citatus, atque esse communem Doctõrum sententiam.

IX. Hæc distinctio est virtualis ex naturâ rei.

Cur interdum vocetur rationis ratiocinata.

SECTIO SEPTIMA.

Quaedam contra virtuales distinctionem objecta solvuntur.

I. **C**ONTRA distinctionem itaque virtuales, à nobis hæcenus statutam ac stabilitam, opponunt recentiores aliqui, nullum ad eam astringendam esse in mysteriis fidei, Scripturâ, aut Conciliis fundamentum: ergo gratis ponitur. Respondetur negando antecedens: imò maximum est ad illam ponendam fundamentum: in primis enim fides docet solum Filium esse incarnatum, sicque unionem in Personalitate Filii immediatè factam esse, non in Naturâ: Deinde Filio productur, Natura non producitur. Præterea Pater dedit Filio Essentiam, non esse Patrem, seu generare, ut vidimus scilicet. quintâ: & alia, quæ sectione præcedente allata sunt, num. sexto, & sectione 3. per totam: quæ meo iudicio apertè probant, distinctionem hanc virtuales in Deo negari non posse.

II. Obijciunt secundò, hinc sequi contradictoria, idem scilicet produci & non produci, communicari & non communicari, &c. Respondetur, hoc argumentum ab omnibus esse solvendum, cum de fide sit, ut vidimus, Essentiam communicari Filio, non esse Patrem, seu generare, & sic de aliis, sæpe jam repetitis. Dico itaque, ut prædicata aliqua sunt contradictoria, cadere debent supra rem, nullo modo multiplicem, seu quæ, non realiter tantum, sed etiam virtualiter sit eadem; si enim sit virtualiter multiplex (qualem ob infinitam suam perfectionem diximus esse Deum) est eminenter seu æquivalenter plures: unde hæc prædicata non cadunt supra rem, omni modo, hoc est, & realiter & virtualiter eandem, sicque hæc & nunc non sunt contradictoria, quamvis respectu rei creatæ & limitatæ essent.

III. Hæc, ut existimo, abundè satisfaciunt objectioni: ut tamen mentem meam hac in parte, ac procedendi modum magis declarem, ad argumentum secundò respondeo distinguendo antecedens: idem producitur & non producitur, communicatur & non communicatur adæquatè, nego antecedens; inadæquatè, concedo: hoc autem est juxta mentem Concilii Florentini supra citati, dicentis Patrem communicare Filio Essentiam, non communicare esse Patrem, seu generare: sicut econtrâ Pater habet Essentiam, non tamen habet esse Filium.

IV. Dices, ergo à parte rei Essentia & Relatio sunt aliquid & aliquid, sicque duæ formalitates, atque ita incidimus in sententiam Scoti, supra impugnata. Contrâ, hoc enim objici similiter posset contra dictum illud Concilii Florentini. Respondeo itaque distinguendo antecedens: Essentia & Relatio à parte rei sunt aliquid & aliquid virtualiter, ac duæ formalitates æquivalenter, concedo antecedens; formaliter, seu actualiter distinctæ, nego. Hæc enim est eminentia Dei, ut unum ens simplicissimum cum sit actu, virtute tamen sit plura, sicque ratione hujus infinitæ virtutis, prædicata in speciem contradictoria admittere potest, perinde ac si Essentia ac Relatio, à parte rei actu à se invicem distinguerentur. Et hanc ob causam, ut in fine sectionis præcedentis notavi, Suarez, Molina & alii hanc distinctionem appellant virtuales ex naturâ rei, quod nimirum idem reipsa præstet quoad prædicationes omnes circa Trinitatem, quod præstat distinctio illa formalis & actualis ex naturâ rei; &

Quo titulo distinctio ex natura rei dicitur Theologi.

Hæc prædicata non sunt reipsa, sed solum in speciem contradictoria.

Res virtualiter diversa, est eminenter plures.

Idem realiter, & virtualiter diversum, potest produci & non produci.

Ad virtuales distinctionem statuentiam, maximum est fundamentum.

hoc solum vitio vertunt Scotistis Theologi, quod actuale distinctionem inter Essentiam divinam, & Relationes statuunt, cum illa omnia sine distinctione actuali salvari possint.

SECTIO OCTAVA.

Alia nonnulla contra virtuales distinctionem.

OBJICIUNT tertio: hæc distinctio, quam Verbo-tenus vocamus virtuales, reipsa à nobis statuitur realis: produci enim & non produci, communicari & non communicari arguunt distinctionem realem. Contrâ: Concilium Florentinum, ut vidimus, dicit Patrem communicare seu dare Filio Essentiam, non tamen ei dare esse Patrem: item Patres & Theologi aiunt Filiationem produci, Essentiam non produci, & id genus alia, supra posita: ergo hæc secundum Concilium, Patres, & Theologos non arguunt in Deo distinctionem realem, sed solum in rebus finitis ac limitatis; Deus autem, cum, ut dixi, sit virtualiter multiplex, plurium in se virtutem continet, ac proinde denominationes in se oppositas non minus suscipere potest, secundum diversâ virtualiter prædicata, quam si perfectiones in se complecteretur, realiter inter se distinctas.

Obijciunt quartò Concilium Lateranense, cap. II. Damianus, ubi ait, non potuisse Patrem dare Filio partem suæ substantiæ, & partem non dare, & rationem addit, *Cum substantia Patris sit indivisibilis, & utpote simplex omnino.*

Ad solutionem notandum, loqui illic Concilium contra Joachimum Abbatem, qui Petri Lombardi, Magistri sententiarum opinionem de Trinitate impugnans, aiebat in tribus Personis divinis esse tres Essentias, realiter inter se distinctas, quæ unam quidem facerent Essentiam, non per identitatem, sed per aggregationem, sicut, inquit, abbat, multi homines unum populum, & multi fideles unam constituunt Ecclesiam.

Contra hunc ergo capite illo citatè definit Concilium substantiam Dei, seu Essentiam & Naturam, ut ibidem se explicat, esse indivisibilem, & omnino simplicem, nempe realiter, eo scilicet modo eam definiens esse simplicem, quo Joachimus id negabat; juxta communem regulam à Theologis assignatam; ut enim, inquit, sciamus quid à Concilio aliquo, vel Pontifice sit definitum, videre oportet quid iis definiendum fuerit propositum. Sermo itaque hic tantum est de distinctione reali, quod etiam innuit vox illa *partes*: de virtuali autem non omnino loquitur Concilium. Deinde, ut dixi, hæc definitio solum procedit de distinctione Naturæ divinæ in se, non de distinctione illius à Relationibus.

Urgebis: entitas Filii, exempli gratiâ, non est minus quid simplex, quam Essentia, omnibus tribus Personis communis: ergo si Essentia ratione simplicitatis excludit distinctionem, eam etiam excludet entitas Filii, sicque inter Essentiam & Filiationem non dabitur distinctio. Concedo totum respectu distinctionis, de qua ibi loquitur Concilium, nempe de distinctione reali, hanc namque tam excludit Entitas Filii inter Naturam & Relationem, quam Essentia excludit in se, quo tamen non obstantè, dari inter Essentiam & Relationem potest distinctio virtualis.

Instabis:

Produci & non produci non arguunt distinctionem realem.

Hæc prædicata in creaturis tantum, non in Deo sunt contradictoria.

Obijciunt Concilium Lateranense.

Disiam illud Concilium contra Joachimum Abbatem.

Et modo Concilium, substantiam Dei definit esse simplicem, quod id negabat Joachimus.

Entitas Filii excludit in se distinctionem realem.

VI. Non est idem fundamentum statuentis distinctionem virtuales in Essentia.

Institabis: quidni ergo & in ipsâ Essentiâ in se, statuimus distinctionem virtuales, sicut inter Essentiam & Relationem? Respondetur, non habere nos idem fundamentum: Pater enim, ut vidimus, juxta Concilium Florentinum dat Essentiam Filio, non esse Patrem: unio hypostatica secundum Patres & Theologos fit immediatè in Personalitate Verbi, non in Naturâ, & alia sapius jam repetita: pro distinctione autem virtuali in Essentiâ nihil habemus hujusmodi.

SECTIO NONA.

Argumentum de vi Syllogisticâ.

I. Obj. ex distinctione virtuali everti vim syllogisticâ.

OBICIUNT quidè, per hanc virtuales distinctionem everti vim Syllogisticam, inmixta illi principio, Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se: hoc, inquam, principium, & consequenter forma Syllogistica, quæ in ea fundatur, destruitur; in hac enim argumentatione, Hæc numero Essentia divina est Paternitas: sed Filiatio est hæc numero Essentia divina: ergo Filiatio est Paternitas: hæc negatur consequentia, & Paternitas & Filiatio quamvis identificentur cum Essentiâ divinâ, & de eâ affirmatur, non affirmantur tamen de se invicem: ergo quæ sunt eadem uni tertio non sunt eadem inter se.

II. Distinctio virtualis non destruit formam syllogisticam in divinis.

Varia ad hoc argumentum adhiberi solent responsiones, quæ videri possunt, apud P. Molinam hic, q. 28. art. 3. disp. 2. Suarez lib. 4. de Trin. cap. 3. Vasquez l. p. Disp. 123. & alios. Breviter dico distinctionem virtuales non everti vim syllogisticam, sed aperire viam, quo pacto conclusio illa, numero præcedente posita, quæ ab omnibus negatur, & negari debet, commode explicari possit.

III. Medius terminus virtualiter multiplex æquivaleat pluribus realiter distinctis.

Ad argumentum itaque respondeo: Quæ omni modo sunt eadem uni tertio, id est tam realiter quàm virtualiter, sunt eadem inter se; quantumvis enim aliquid sit realiter idem, si sit virtualiter diversum, perinde est, ut de cursu hujus disputationis ostendimus, ac si esset distinctum realiter; terminus quippe virtualiter multiplex æquivalere pluribus, habens nimirum in se virtutem plurium, ac proinde non minus capax est contradictorium, quàm si esset plura realiter distincta. Capax, inquam, est contradictorium, quæ scilicet in sensu diviso hujus distinctionis essent contradictoria; posita enim hac distinctione non affirmantur de eodem, ut omni modo eodem, sicque non sunt contradictoria, nullaque vi formæ syllogisticæ illatâ, esto affirmantur de tertio, cum nihilominus ita cum eo identificentur, ut virtualiter ab eo distinguantur, negari possunt de se.

IV. Virtualis distinctio arguit in Deo perfectionem.

Neque hoc (quod obijciunt aliqui) est fidem nostram ludibrio exponere, sed Deo ob infinitam ejus perfectionem aliquid tribuere, quod creatam

omnem virtutem excedit: & sicut altissimum hoc, quodque intellectus ejusqueque creati captum superat, Trinitatis mysterium Deo, fide magistrâ, tribuimus, quod in creaturis reperiri non potest, quidni etiam aliquid cum hoc mysterio connexum, eidem tribuamus, ad quod nulla virtus creata affurgit? Sanè parum dignè de Deo opinatur & loquitur is, qui illum, creaturarum modulo metitur, ejusque amplitudinem, & illimitatam virtutem intra tam arctos terminos conscribit.

Deus verus creatorum modulo non est metiendus.

V. Res hæc confirmatur auctoritate Patrum.

Ad hujus confirmationem & declarationem veritatis appositissima sunt verba S. Anselmi, lib. de Incarnat. cap. 6. ubi de hoc mysterio loquens, sic habet: Si negat tria dici de uno posse, sicut nos in his tribus Personis, & uno Deo facemur, quoniam hoc in aliis rebus non videt, neque in Deo intelligere valet, sistemat paulisper aliquid, quod ejus intellectus penetrare non possit, in Deo esse, nec comparet naturam, quæ super omnia est libera ab omni lege & loci, & temporis, & compositionis, rebus aliis, & credat aliquid in ea esse, quod in aliis esse negueat. His similia habet S. Hilarius lib. 2. de Trin. Immensam est, inquit, quod exigitur, & incomprehensibile, extra significantiam est sermonis, &c. quæ tractando de hac materia affert Magister in 1. dist. 33. Quod etiam passim affirmant reliqui Patres.

S. Anselmus

S. Hilarius.

VI. Essentia divina, licet videatur terminus singularis, reipsa tamen est communis.

Aliam solutionem (si tamen aliam) adhibent nonnulli: Dicunt Essentiam divinam, quamvis videatur medium singulare, reipsa tamen esse commune, utpote tribus Personis à parte rei communicabilem, sicque, inquirunt, habet vim termini communis. Hinc fit, ut sicut in creatis, ubi medium est terminus communis, ut in hac & similibus argumentationibus: Petrus est homo, Paulus est homo: ergo Paulus est Petrus, consequentia est nulla, quia medium est quid commune, & non distributum; ut autem valeret consequentia dici deberet: Petrus est quicquid est homo, Paulus est quicquid est homo: ergo Paulus est Petrus; at tam major quàm minor statim apparet falsa.

VII. Quo pacto argumentatio hæc fieri debet in Divinis.

Eodem ergo modo in præsentis, si quis dicat, Paternitas est Essentia divina, Filiatio est Essentia divina: ergo Filiatio est Paternitas, consequentia similiter est nulla, quia medius terminus, nempe Essentia divina, est quid commune, & à parte rei tribus Personis realiter distinctis communicabile, & cum iis actu identificatum. Unde, ut vis argumentandi teneat, distribui hic etiam debet medium, & dici, Paternitas est quicquid est hæc numero Essentia, Filiatio est quicquid est hæc numero Essentia: ergo Filiatio est Paternitas, sed major & minor sunt omnino falsa.

VIII. Hoc mysterium nodus est humano ingenio insolubilis.

Hæc sunt, quæ de inscrutabili hac difficultate, nodoque humani ingenii viribus insolubili, dicenda habui. Aliquid nimirum pro instituto audendum fuit: si quis tamen hæc minus probaverit, & melius quidpiam suggererit, atque in quo animus magis acquiescat, libens amplectar.